

## Motion

**1980/81:2179**

av Åke Wictorsson m. fl.

med anledning av proposition 1980/81:183 om fortsatt fysisk riksplanering

År 1966 antogs i kommunfullmäktige i Österåkers kommun en byggnadsplan för enskild fritidsbebyggelse, omfattande ca 460 hus, den s. k. Skärgårdsstad. Planen fastställdes av länsstyrelsen under år 1967. I samband med planens antagande godkändes ett exploateringsavtal mellan Österåkers kommun och Magnus Idar AB.

Under år 1972 godtog riksdagen regeringens förslag till former för fortsatt fysisk riksplanering. Arbetet med den fysiska riksplaneringen fördes sedan vidare i ett program- och ett planeringsskede som redovisades för riksdagen i proposition 1975/76:1 (programskedet) och proposition 1978/79:213 (planeringsskedet). I den sistnämnda propositionen lades bl. a. förslag till s. k. geografiska riktlinjer för utvecklingen av fritidsbebyggelsen. Arbetet med den fysiska riksplaneringen stimulerade till en debatt om fritidsbebyggelsens konsekvenser och ledde till en radikalt förändrad syn på dessa för permanent bosättning och rörligt friluftsliv, särskilt i de delar av landet där denna bebyggelse redan tidigare var mycket omfattande.

I Vaxholms kommun, i vilken Österåkers kommun uppgått, förvärvade Gränges Mark AB år 1977 Skärgårdsstad från Platzer Bygg som tidigare övertagit området från Magnus Idar. Trots att någon exploatering av området inte skett, genomfördes förvärvet till den exceptionellt höga köpeskillingen av 25,5 milj. kr. Både Platzer Bygg och Gränges Mark är dotterbolag i Grängeskoncernen, och det kan inte uteslutas att den höga köpeskillingen överenskomts för att i praktiken hindra kommunen från att utöva förköpsrätt. Kommunen hade nämligen med hänsyn till bebyggelseutvecklingen och den ökade medvetenheten om fritidsbebyggelsens konsekvenser blivit allt tveksammare till den tilltänkta exploateringen. Skärgårdsstad berördes av den fysiska riksplaneringens geografiska riktlinjer för högexploaterad kust. Området gränsade vidare till Åkersberga samhälle, vilket kunde antas medföra att ett stort antal av fritidshusen skulle komma att användas som permanenta bostäder, en utveckling som kommunen inte önskade. Vidare hade utbyggnaden av Åkersberga samhälle gått snabbt, och det markområde som omfattades av Skärgårdsstad var nu ett av de få återstående områden av kusten där ett fritt tillträde till havet kunde ske.

Mot denna bakgrund beslutade kommunen om nybyggnadsförbud för området, vilket fastställdes av länsstyrelsen år 1979. Parallellt drevs förhandlingar med exploitören om förändring av planerna för Skärgårdsstad. Diskussionerna med Gränges Mark ledde dock inte till några resultat,

varför kommunen beslutade om förlängning av nybyggnadsförbudet, vilket fastställdes av länsstyrelsen den 29 mars 1980.

Över länsstyrelsens beslut om att fastställa nybyggnadsförbudet anförde Gränges Mark besvär till regeringen. Regeringen (bostadsdepartementet) beslutade den 22 januari 1981 att bifalla besvären och upphävde nybyggnadsförbudet under följande motivering:

I förevarande fall skulle den planändring som kommunen önskar åstadkomma innebära sådana begränsningar i gällande byggnadsrätt att överenskommelse måste nås med Gränges Mark AB för att planarbetet skall vara meningsfullt. De upprepade förhandlingar som skett mellan kommunen och bolaget under lång tid om en ny planutformning har inte lett till någon överenskommelse. Med hänsyn till dessa omständigheter anser regeringen att det inte finns tillräckliga skäl att låta förbudet bestå förutom inom de sju mindre områden där bolaget inte har motsatt sig byggnadsförbudet.

Regeringens beslut var anmärkningsvärt från flera synpunkter. Regeringen bröt inte bara mot andemeningen i det kommunala planmonopolet utan bortsåg dessutom från hela den diskussion som under 1970-talet förts i den fysiska riksplaneringen, där den enskilda fritidsbebyggelsens konsekvenser för permanent bosättning och rörligt friluftsliv spelat en stor roll. Vidare bortsåg regeringen från de riktlinjer som utarbetats för utveckling av ytterligare enskild fritidsbebyggelse inom den s. k. högexploaterade kusten. I det aktuella fallet satte sig regeringen dessutom som ombud för markspekulanten i dennes förhandlingssituation med kommunen och förklarade att fortsatta förhandlingar inte skulle ge några resultat!

Mot bakgrunden av det här redovisade exemplet är det djupt otillfredsställande att föredragande statsrådet i proposition 1980/81:183 förklarar att han inte är beredd att lägga fram några förslag rörande fritidsboendet. Detta är så mycket mer anmärkningsvärt som flertalet remissinstanser tagit upp fritidsbebyggelsefrågorna till behandling.

Enligt vår mening finns det därför skäl att på nytt från riksdagens sida slå fast vikten av att kusterna i de tätt befolkade delarna av vårt land skyddas från fortsatt privatisering genom enskild fritidsbebyggelse. De intressen som exploatörer och andra kan ha av en fortsatt fritidsbebyggelse måste få vika för kraven på att återstående obebyggda kustavsnitt hålls tillgängliga för en vidare allmänhet och för rörligt friluftsliv. En fortsatt okontrollerad utveckling, där fritidshusen blir permanenta bostadshus, måste kunna motverkas av kommunerna. Inte minst gäller detta i en kustkommun som Vaxholm, där en gles småhusbebyggelse redan tidigare skapar stora problem för kommunens planering och ekonomi. Kommunernas rätt att själva handha planfrågorna får inte sättas ur spel genom klåfingriga regeringsbeslut, som endast har till syfte att främja markspekulanternas intressen. Det är särskilt viktigt att slå vakt om det kommunala planmonopolet i en situation där detta används för att tillgodose synpunkter som också lagts fast av riksdagen i en översiktlig fysisk riksplanering.

Under hänvisning till vad som anförts hemställer vi  
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i  
motionen anförts om riktlinjer för den enskilda fritidsbebyg-  
gelsens utveckling inom ramen för en fortsatt fysisk riksplane-  
ring.

Stockholm den 6 maj 1981

ÅKE WICTORSSON (s)

ANNA-GRETA LEIJON (s)

IVAR NORDBERG (s)